

Louise Schack Elholms grundlovstale

Taler

Louise Schack Elholm
Medlem af Folketinger for
Venstre

Dato

5. juni 2024

Sted

Gyrstinge Skovkro, Gyrstinge
Skovhuse 33, 4173 Fjenneslev

I dag fejrer vi 175-året for vores grundlov – eller måske nærmere for vores første grundlov. En grundlov som vi i Danmark kæmpede hårdt for at få. De liberale eller måske rettere sagt de nationalliberale kæmpede for at få demokrati og folkestyre i hele 1800-tallet. Men det var ikke så let. Kongen ville ikke give slip på sin magt. Flere gange var det lige ved og næsten, men så døde kongen, og den nye konge fik først gennemført det noget senere i sin regeringstid.

En del af de nationalliberale koblede faktisk demokratiet sammen med en nordisk union. Man følte sig nemlig truet på sin eksistens som små selvstændige lande. Danmark havde oplevet miste Norge oven på Napoleonskrigene, og Sverige havde mistet Finland til Rusland. Det var stormagterne, der besluttede de nordiske landes fremtid, og vi var for små til at få ret stor indflydelse selv.

Vi var i en periode, hvor der herskede en opfattelse, at lande under en vis størrelse – en tærskel – ikke var bæredygtige til at forblive selvstændige nationer. Det var blandt andet derfor Italien samledes i et land, og Tyskland blev samlet i det tyske rige.

I Danmark var vi bekymret for, om Tyskland ville tage hele Danmark, eller måske dele os med Sverige. Svenskerne så bekymret mod deres store nabo i øst. Ville Rusland få ønsker om mere land. Derfor så meningsdannerne i Danmark, Sverige og Norge en mulighed for en nordisk union, som den bedste sikkerhed for at kunne undgå national underlæggelse for store magter som Tyskland og Rusland. Samtidig syntes de, at vi havde mere tilfælles i resten af norden, end vi hver i sær havde med stormagterne. Vi havde nemlig en fælles nordisk mentalitet og vores sprog mindede meget om hinanden.

Men det var ikke sådan ligetil at tilnærme sig hverandre. Danmark og Sverige

havde jo i århundreder bekæmpet hinanden. Det var blevet til legender og sagn i vores kultur – tænk bare på Tordenskjold og Gøngehøvdingen, som jo bekæmpede svenskerne. Gøngehøvdingen kæmpede i mod de invaderende svenskere. Svenskerne fortalte drabelige historier om Christian tyran, som de kaldte ham. I Danmark kalder vi ham Christian d. 2. Christian d. 2. iværksatte det Stockholmske blodbad, hvor han inviterede hele den svenske adel til fest i Stockholm, hvorefter han slog dem allesammen ihjel. Svenskerne opfattede derfor danskere som brutale barbarere.

Man gik i gang med at lægge historien bag sig, og forsøgte at skabe en nordisk union, blandt andet etablerede man nordiske selskaber i Sverige, Norge og Danmark. Især blandt ungdommen var lysten og begejstringen for det nordiske projekt stor. Man koblede det sammen med demokratiet. I Danmark var det svært at overbevise kongen om, at demokrati var en god idé. Men med en nordisk union var man nødt til at ændre styreformerne. Så kunne man få demokrati i fællesskab i unionen.

Den nordiske union blev aldrig til noget. Vi fik demokrati i Danmark uden en nordisk union. Da vores nye grundlov gav os problemer i forhold til de dele af Danmark, som både var en del af Danmark og det tyske rige – især Holsten, endte vi i to krige, og her kom de svensk-norske styrker aldrig Danmark til undsætning, hvilket Danmark og mange af tilhængerne af en nordisk union i hele Norden ellers havde forventet.

Efter det var der ikke mange, som troede, at en nordisk union kunne blive til virkelighed. Vi blev i stedet en række selvstændige nationer. I stedet for to nationer blev til en samlet union, består Norden i dag af 5 uafhængige nationer og 3 selvstyrende områder.

Vi har i dag heldigvis et stærkt venskab og samarbejde med resten af Norden. Jeg har selv været samarbejdsminister i Nordisk Ministerråd. Vi ligner hinanden meget i Norden. Men i verden er vi gået væk fra at tro på tærskelprincippet – altså at lande kan være for små til at kunne modstå angreb fra større lande.

Særligt siden 2. verdenskrig har der hersket en regelbaseret verdensorden. Det er USA, som har sikret en verdensorden bygget på rettigheder. Det kaldes den liberale verdensorden. I den liberale verdensorden må et land ikke angribe et andet. Man skal have fokus på at individer har grundlæggende rettigheder. Det

handler først og fremmest om rettigheder, som man kan have uden at krænke andres ret til samme. Rettigheder som også den danske grundlov bygger på.

Med USA som den frie verdens leder har vi kunnet sikre, at man kunne føle sig tryk i Danmark, i Norden og i den vestlige verden. Ja, efter murens fald var vi nok mange der begyndte at tro på, at hele verden kunne blive fri, demokratisk og fredelig.

Men det er en drøm, der aldrig blev til virkelighed. Der blev ved med at være krige i 3. verdenslande, og nu har vi også krig i Europa. Rusland har ikke nøjedes med at føre en overfaldsrig mod sit naboland, de kommer også med både direkte og indirekte trusler mod andre lande i nærheden. Ved Estlands grænse har Rusland fjernet afmærkningen af grænsen i den flod, der deler landene. Ved den finske grænse har de sendt en masse udlændinge over, som har forbindelser til Rusland. I Sverige dukker russiske ubåde op tæt på Sverige, og russiske fly overflyver danske territorium. Alt sammen elementer som bruges til afskrække og true.

Det har da også fået Sverige og Finland til at opgive deres neutralitet. Nu har Sverige og Finland søgt og fået optagelse i vores fælles forsvarssamarbejde, NATO.

Vi kan igen ikke tage vores frihed og selvstændighed for givet. Vi har igen behov for alliancer og samarbejder for at bevare vores frihed og selvstændighed.

Vi kan dog stadig ikke vide os sikre. Der er præsidentvalg i USA til efteråret. Endnu en gang står valget mellem Joe Biden og Donald Trump. Donald Trump har været præsident før. Dengang rystede han den vestlige verden, fordi han ikke bakkede op om den rettighedsbaserede verdensorden, som USA har bygget op. Man fik også indtryk af, at han ikke ønskede at USA var den frie verdens leder.

Da han ikke blev genvalgt, forsøgte han at lave statskup. Hvilket er et direkte angreb på demokratiet.

Denne gang er udfordringerne yderligere understreget ved, at han siger, han vil være diktator. Da han opdagede, hvor rystet folk kunne blive af det, skar han det ned til, at han kun ville være diktator i en dag. Men mere skal der heller ikke til for at ødelægge demokratiet.

Derudover virker han til at ville stoppe hjælpen til Ukraine. Vi har allerede set en forsmag på det med den meget langsomme godkendelse af våbenpakke til Ukraine i kongressen.

Vi ved endnu ikke, hvem der vinder præsidentvalget i USA. Men vi må erkende, at vi ikke kan tage USA's opbakning til den frie verden for givet. Vi skal i højere grad løfte stemmen og kraften selv. Men det er Danmark for lille til at gøre alene. Sammen med resten af EU kan vi måske løfte en del af den opgave. Det er derfor, at valget til Europa-parlamentet er vigtigere end længe. Det er vigtigt med et stærkt liberalt afsæt i Europa. For også i Europa er der kræfter, som ikke kæmper for demokrati. Kræfter der ikke ønsker samarbejde, men hellere vil bygge mure.

Det har vi ikke råd til i Europa. Hvis vi vil kunne stå stærkt, selv hvis vi ikke kan regne med USA. Så må vi stå samlet i Europa for frihed og fred. Derfor må vi kæmpe for at den liberale gruppe bliver så stærk som muligt. Vi må tale samarbejde og sammenhold op. Det har vi brug for, hvis vi også vil sikre vores børn en tryk og fri fremtid.

Jeg har i min ungdom oplevet at grænsehegn forsvandt, at vi blev venner med hinanden på tværs af gamle fjendskaber. Jeg oplevede at verden blev større for mine fødder. Jeg håber ikke, at vores børn skal opleve verden lukke sig i. At vi burer os selv og hinanden inde – eller endnu værre, at vi bekriger hinanden.

Den bedste måde at bekæmpe krig er ved at samarbejde og ved at have respekt for hinandens forskelle.

Derfor håber jeg, at I vil stemme på søndag d 9. juni – stem for frihed og demokrati, samarbejde og respekt. Vi har brug for et stærkt Danmark i et sikkert Europa.

God grundlovsdag!

Kilde

Manuskript tilsendt af taler

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Grundlovstale, Venstre

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/louise-schack-elholms-grundlovstale-2024>